

นวัตกรรมและความปลอดภัยของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

INNOVATIONS AND THE SCHOOL SAFETY OF DIGITAL AGE

Received: June 25, 2024

Revised: September 24, 2024

Accepted: September 30, 2024

เตชินท์พัฒน์ โชตวัชรธนานนท์^{1*} เฉลิมพล มีชัย² วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย³

Techinphat Chotwatcharathanan^{1*} Chaloeiphon Meechai² Weerawat Pattanakulchai³

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ประเทศไทย

^{2,3}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ประเทศไทย

^{1,2,3}College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

¹Corresponding author, E-mail: techinphatcho@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

การสร้างนวัตกรรมบนฐานภูมิปัญญาและการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กร โดยความหมายของนวัตกรรม มี 7 ประการ ได้แก่ 1) สิ่งใหม่ 2) ความคิดใหม่ 3) กระบวนการใหม่ 4) สิ่งประดิษฐ์ใหม่ 5) ยังไม่เคยมีมาก่อน 6) มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และ 7) มีการพัฒนาต่อยอด การนำนวัตกรรมมาใช้กับความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่ ครู และนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการสร้างมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษา ให้ได้รับการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐานสากล โดยใช้การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาตามรูปแบบของ ICBA MODEL เพื่อกำหนดเป็นนโยบายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือการค้นหาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ (Identity) การควบคุมสาเหตุทางวัตถุ (Control) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล (Behavior) และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย (Activity) ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีทักษะชีวิตในการดำรงชีพอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่ทุกเวลาในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: นวัตกรรม, ความปลอดภัยในสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

The creation of innovation based on local wisdom and learning is a crucial factor in organizational development. The concept of innovation encompasses seven key aspects: 1) novelty, 2) new ideas, 3) new processes, 4) new inventions, 5) unprecedented occurrences, 6) improvement and change, and 7) continuous development. The application of innovation

to ensure safety in educational institutions is vital for protecting teachers and students. This academic article aims to provide a framework for utilizing innovation to develop safety measures in schools, ensuring they meet international standards through the application of the ICBA Model for safety management. The ICBA Model consists of key components, including identifying the causes of accidents (Identity), controlling material factors (Control), modifying individual behavior (Behavior), and organizing safety-promoting activities (Activity). School administrators, teachers, and students must possess life skills to navigate the rapid changes of the modern world, particularly in technology, communication, and the dissemination of information, which is now accessible to everyone at any time in the digital age.

Keywords: Innovation, School Safety, Digital Era

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) ได้ระบุวิสัยทัศน์ประเทศ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาค้นในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลให้มีการปรับปรุงแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2574 มาเป็นแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษาโดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักเพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์และแนวคิดการจัดการการศึกษา โดยได้กำหนดในยุทธศาสตร์ 1 ที่ คือการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งในปัจจุบันพบว่า ภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติ มีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น อาทิ ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น ความมั่นคงของชาติ จึงมิได้ครอบคลุมเฉพาะมิติด้านการทหารหรืออำนาจอธิปไตยเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมมิติต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมไปถึงเด็กและเยาวชนอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีความสนใจในการหาข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ข้อมูลเป็นเท็จ โดยไม่ผ่านการไตร่ตรองก่อน อาจเกิดภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งการล้าที่จะแสดงพฤติกรรมผ่านสื่อออนไลน์หรือรวมไปถึง

การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในกลุ่มวัยของตนเอง เพื่อให้ผู้ที่มีแนวคิดที่เห็นต่างได้รับรู้และแก้ไขในสิ่งที่เรียกว่า ร่อง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดการแสดงออกซึ่งความเห็นต่าง ที่อยู่บนพื้นฐานค่านิยมไทย อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่าง ผู้ที่มีความเห็นต่างกัน นำมาซึ่งการปะทะสู่ความรุนแรง โดยการเริ่มจากความรุนแรงระดับเล็กน้อยจนถึงขั้นที่ทำให้เกิดชนวนความแตกแยกและเข้าใจผิดที่ลุกลามเป็นปัญหาใหญ่ พร้อมทั้งส่งผลต่อความปลอดภัยของนักเรียนในสถานศึกษาเป็นได้

อย่างไรก็ตามความปลอดภัยของนักเรียนในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เช่น การดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิต ดังเห็นได้จากข่าวเด็กถูกรถทำร้ายร่างกายและจิตใจ การประสบอุบัติเหตุ และการได้รับบาดเจ็บ และเสียชีวิต โดยบ่อยครั้ง พบว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในรั้วสถานศึกษา เช่น ปัญหาความรุนแรง การประสบอุบัติเหตุ ปัญหาการถูกละเมิดสิทธิ ปัญหาทางสุขภาพทางกายและจิตใจ เป็นต้น อาจเชื่อมโยงไปยัง SDGs หรือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 63 ได้กำหนดให้โรงเรียนและสถานศึกษา ต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และจัดการความปลอดภัยแก่นักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะองค์กรหลักที่มีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม สร้างความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมทางการศึกษา จึงได้กำหนดนโยบายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีของโลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นพลวัตที่ก่อให้เกิดความท้าทายในด้านการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคต อันใกล้ การติดต่อกับต่างประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทักษะคน ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นผลให้เกิดการเร่งแก้ไขปัญหา ทั้งยังเกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติมีความรุนแรงมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2564)

ดังนั้น จากการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการศึกษานวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยสถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษาสอดคล้องกับระบบการจัดการตามมาตรฐานสากล ส่งผลให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียน มีทักษะชีวิตในการดำรงชีพอยู่ท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

การสร้างนวัตกรรมบนฐานภูมิปัญญาและการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่สามารถมองข้าม ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการลงทุนในด้านการวิจัยและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่สร้างกลุ่มนักวิจัยและกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม เกิดระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ระหว่างประเทศ เพราะนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ นวัตกรรมจึงกลายเป็นการสร้างเปลี่ยนแปลงในสังคม และเศรษฐกิจของประเทศในยุคปัจจุบันและอนาคตต่อไปในทุก ๆ มิติ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเติบโต ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในประเทศและระดับโลกต่อไป

1.1 พัฒนาการของนวัตกรรม

Diamond (1997) กล่าวว่า นวัตกรรม (Innovation) เดินทางและเติบโตมาอย่างยาวนานควบคู่กับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก จากนวัตกรรมเชิงเกษตรกรรม เมื่อ 8,500 ปีก่อนคริสตกาล เปลี่ยนผ่านสู่นวัตกรรมเชิงการประดิษฐ์บนฐาน แห่งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงในทศวรรษที่ 80 และ 90 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของความเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่เห็นได้เด่นชัด อาทิ การผลิตแบบอุตสาหกรรม เศรษฐกิจเสรี และเศรษฐกิจตลาดใหม่ ในยุโรปตะวันออก การล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก รวมถึงประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลกที่ประสบความยากลำบากด้านความเจริญเติบโต ด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาด้านสงคราม และเป็นยุคที่มีอัตราการเติบโตอย่างมากของจำนวนประชากรทั่วโลก

Yuduo and et al (2011) กล่าวว่า “ทุกอย่างล้วนมีการเปลี่ยนแปลง เมื่อสิ่งนั้นได้ดำเนินมาถึงจุดสิ้นสุด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้น จะกฤษฎาสู่วิถีใหม่เพื่อการก้าวเดินที่ไม่สิ้นสุด” (Everything will change when it comes to an end, the change will open a way for it and the way will keep it going for long) ซึ่งเป็นปรัชญาจากภูมิปัญญาดั้งเดิมของจีน ที่สะท้อนความหมายเชิงการสร้างสรรค์ พลวัตและการเดินทางสายนวัตกรรมที่ก้าวผ่านห้วงเวลาอันไกลโพ้นพร้อม ๆ กับพัฒนาการของมนุษยชาติเรื่อยมา

สรุป การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องปรับตัวและพัฒนาศักยภาพการแข่งขันนวัตกรรมในหลายด้าน เช่น เทคโนโลยี อุตสาหกรรม การแพทย์ และการเกษตร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโลกไปสู่อนาคตที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 ความหมายของนวัตกรรม

นวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่เกิดจากการนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ มาพัฒนา ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กร ความสำเร็จขององค์กรส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมจากภายใน เพื่อให้เกิดความโดดเด่นและความได้เปรียบเหนือองค์กรอื่น ๆ มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้

จิราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) กล่าวว่า นวัตกรรม หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่นำมาปรับใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการเพื่อให้งานที่ปฏิบัติอยู่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และเกิดสิ่งใหม่ ๆ ในองค์กร

Schilling (2008) ให้ความหมายว่า นวัตกรรม เป็นเรื่องของ การนำความคิดไปใช้ในเชิงปฏิบัติ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ๆ หรือกระบวนการใหม่ ๆ

สรุป “นวัตกรรม” คือ การสร้างสิ่งใหม่จากการผสมผสานความรู้และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม โดยพัฒนาหรือปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น ใช้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเป็นแรงผลักดันในการสร้างโอกาสใหม่ ๆ และถ่ายทอดแนวคิดเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของสังคมในอนาคต

1.3 ความสำคัญของนวัตกรรม

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน โดยใช้โมเดลประเทศไทย 4.0 เน้นการขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยนวัตกรรม ทั้งนี้สถาบันการศึกษานับเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายดังกล่าวที่รัฐบาลให้ความสำคัญ ดังนั้น นวัตกรรม จึงเกิดขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่น และพัฒนาอย่างต่อเนื่องของบุคคลในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการใหม่ ๆ

Schumpeter (1942) กล่าวว่า ความสำคัญของนวัตกรรมที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการและความสำคัญของผู้ประกอบการที่มีต่อการพัฒนานวัตกรรมโดยชี้ให้เห็นว่านวัตกรรมจะช่วยทำให้เกิดความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจก็ต่อเมื่อผู้ประกอบการได้สร้างนวัตกรรมเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ

วิวัฒน์ชัย ศิริญาณ (2560) กล่าวว่า นวัตกรรมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดมูลค่าและการเติบโตให้กับองค์กรและหลายองค์กรเริ่มให้ความสนใจในการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร ทั้งนี้นวัตกรรมยังสามารถสร้างภาพลักษณ์ด้านบวกให้กับองค์กร ดังนี้ 1) ช่วยดึงดูดผู้ถือหุ้นและช่วยเพิ่มมูลค่าราคาหุ้นขององค์กร เนื่องจากในการทำนายราคาจะพิจารณาจากมูลค่าในปัจจุบันและอนาคต 2) ช่วยดึงดูดพนักงานใหม่ ซึ่งเป็นคนเก่งหรือคนที่มีความสามารถ 3) ช่วยธำรงรักษาพนักงานในองค์กร เนื่องจากพนักงานต้องการทำงานกับองค์กรที่มีความเจริญก้าวหน้า และยังรู้ว่าเป็นการทำงานที่สร้างนวัตกรรมก็วยังทำให้พนักงานทำงานอย่างมีคุณค่า และ 4) คุณลักษณะขององค์กรนวัตกรรมเป็นเสมือนคุณสมบัติหรือสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าองค์กรใด เป็นองค์กรนวัตกรรม

สรุป นวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรและสังคม โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการต้องพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความแตกต่างและความยั่งยืนในยุคที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ส่วนในด้านการศึกษา นวัตกรรมช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับ โดยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการประเมินผล ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะจำเป็นในการดำรงชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21

1.4 ประเภทของนวัตกรรม

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสารเพิ่มเติมในมุมมองของนวัตกรรมทางการศึกษา โดยมีมีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมาย และแบ่งประเภทนวัตกรรมทางการศึกษาไว้หลากหลาย ดังนี้

ถนอมพร ตันพิพัฒน์ เลาหจรัสแสง (2561) กล่าวว่า นวัตกรรมทางการศึกษา ทั้งในรูปแบบของสื่อ อุปกรณ์ แนวทาง รวมไปถึงแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ โดยมีการนำนวัตกรรมเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนวัตกรรมที่สถานศึกษาแต่ละแห่งนำมาใช้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยในเรื่องของความเหมาะสม ความพร้อมของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์ (2562) กล่าวว่า นวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovation) หมายถึง นวัตกรรมที่จะช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพผลสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียน ในแวดวงของการปฏิรูปการศึกษา จึงมีนักวิชาการคิดค้นรูปแบบของการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2565 หน้า, 14) กล่าวว่า ลักษณะของนวัตกรรมในมุมมองของการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการบริหารจัดการของผู้บริหาร ครู ในรูปแบบของวัสดุ อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ (สื่อ) หรือหลักสูตรในเชิงของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ของสถานศึกษา หรือโปรแกรมการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

2) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) หมายถึง นวัตกรรมที่เป็นกระบวนการให้บริการการศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน

3) นวัตกรรมรูปแบบธุรกิจ (Business Model Innovation) หมายถึง นวัตกรรมที่เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เน้นภารกิจหลักของสถานศึกษา เป็นการสะท้อนถึงความแตกต่างของสถานศึกษา เช่น โปรแกรมการศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างออกไปจากสถานศึกษาอื่น ๆ

4) นวัตกรรมรูปแบบการบริหาร (Managerial Model Innovation) หมายถึง นวัตกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาคิดค้นวิธีการ แนวทางการบริหารจัดการศึกษาใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานทั้ง 4 ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นงานด้านวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

สรุป จากการสังเคราะห์ความหมายของนวัตกรรมจากนักการศึกษาและนักวิชาการ เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของนวัตกรรมที่จำเป็นได้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สิ่งใหม่ 2) ความคิดใหม่ 3) กระบวนการใหม่ ๆ 4) สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ 5) ยังไม่เคยมีมาก่อน 6) มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และ 7) มีการพัฒนาต่อยอด ทั้งนี้ การศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรม จะนำไปสู่การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี วิธีการ และกระบวนการใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ให้มีความปลอดภัยในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทาง

ในการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยการนำสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

2. ความปลอดภัยในสถานศึกษา

2.1 ความหมายของความปลอดภัยในสถานศึกษา

ความปลอดภัยในสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญที่ครูและผู้เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันหาแนวทางที่ชัดเจน ในการดูแลนักเรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุขและมีทักษะชีวิตเพียงพอ ในการดูแลตนเองในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่สร้างสรรค์ รวมถึงการป้องกันอุบัติเหตุและอุบัติเหตุในสถานศึกษา ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของความปลอดภัยในสถานศึกษา ดังนี้

Sonayia (2012, p. 55) ให้ความหมายของคำว่า “ความปลอดภัยในสถานศึกษา” คือขั้นแรกให้ทำความเข้าใจว่าการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ไม่มีสูตรตายตัว สถานศึกษาทั้งหมดต้องนำแนวทางด้านความปลอดภัยมาใช้เป็นกิจวัตรประจำวัน โดยทั่วไป “ความปลอดภัยในสถานศึกษา” ประกอบด้วยโปรแกรมและบริการที่หลากหลายซึ่งออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการบำรุงรักษาและการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นประโยชน์

สุชีรา ใจหวัง (2561, หน้า 50) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการศึกษากิจการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้ปลอดภัยให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยที่ดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับให้สอดคล้องกับความปลอดภัยเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีนโยบายให้สถานศึกษา มีการมีระบบป้องกันอุบัติเหตุในสถานศึกษา เพื่อความปลอดภัยของนักเรียนทุกคน มีการจัดให้มีรั้วสถานศึกษาเพื่อป้องกันบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามาภายในสถานศึกษา มีการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาลที่พร้อมให้การดูแลนักเรียนที่เจ็บป่วย มีการจัดให้มีการดูแลและตรวจสอบสิ่งแวดล้อมและอาคารเรียนให้มีความมั่นคงแข็งแรงเพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับนักเรียน มีการทำป้ายเตือนในพื้นที่ที่จะเป็นอันตรายกับนักเรียน มีการติดตั้งกล้อง CCTV ในการเข้า-ออกสถานศึกษาของบุคคลภายนอกอย่างเข้มงวด มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนให้ทราบถึงโทษและการป้องกันภัยจากยาเสพติด มีการมอบหมายครูให้ปฏิบัติหน้าที่รับเรื่องและให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ และมีการกำหนดให้อาคารเรียนมีทางออกฉุกเฉินเมื่อเกิดอุบัติเหตุการจذبบริการ

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพที่นักเรียนมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ และเพื่อลดความสูญเสียที่ผลมาจากมาตรการด้านความปลอดภัย สุขอนามัย และสภาพแวดล้อม

ในการปฏิบัติงาน สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเตรียมป้องกันไว้ล่วงหน้าอย่างถูกต้องและครอบคลุม

2.2 ความสำคัญของความปลอดภัยในสถานศึกษา

กัญยาภรณ์ กิ่งไทร (2564) กล่าวว่า การเรียนรู้และการใช้ชีวิตของนักเรียนในยุคปัจจุบันมีลักษณะที่แตกต่างจากยุคก่อน ๆ โดยเฉพาะด้านทักษะชีวิตใหม่ ๆ ที่ต้องได้รับการเรียนรู้และฝึกฝน เพื่อให้ให้นักเรียนที่เติบโตมาในยุคที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม การใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ยังผูกติดกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์เกือบตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการรับข่าวสาร ความบันเทิง หรือการซื้อขายสินค้าและบริการ รวมไปถึงการทำธุรกรรมการเงิน ด้วยบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไปในปัจจุบันทักษะความปลอดภัยทางปัญญาและทางอารมณ์จึงไม่เพียงพอต่อสิ่งที่เด็กรุ่นใหม่ต้องเผชิญในโลกไซเบอร์ ยิ่งไปกว่านั้นอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ดิจิทัลแม้จะเข้ามามีบทบาทในการเพิ่มความสะดวกสบาย ในชีวิตประจำวันแต่สิ่งต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ก็มักจะแฝงอันตรายกับผู้ใช้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ อันตรายจากการเสพติดเทคโนโลยี หากใช้งานสื่อดิจิทัลมากเกินไป จะส่งผลอันตรายจากมิจฉาชีพออนไลน์ลวงหลวง หรือการถูกคุกคามทางไซเบอร์ และการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เป็นต้น ดังนั้นนักเรียนในยุคดิจิทัลนี้ จึงจำเป็นต้องรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และมีทักษะทางดิจิทัล เพื่อที่จะใช้ชีวิตให้อยู่รอดและปลอดภัยในยุคดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นสังคมออนไลน์หรือในชีวิตจริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564, หน้า 4) กล่าวว่า นโยบายของหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ต่างก็มุ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาจากภัยพิบัติ และภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ ส่งเสริม ความปลอดภัยสร้างความมั่นใจให้สังคม เพื่อคุ้มครองความปลอดภัย ให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด เพื่อให้การป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือ หรือเยียวยา และแก้ไขปัญหาให้มีความเป็นเอกภาพ มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหา และบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยให้มากที่สุด

จากความสำคัญดังกล่าวสรุปได้ว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ เนื่องจากการสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2.3 นวัตกรรมด้านความปลอดภัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565, หน้า 19) ได้จัดทำ (Application MOE Safety Center) ซึ่งเป็นระบบมาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยใช้หลัก (Digital Based Management)

เป็นรูปแบบ วิธีการ หรือกระบวนการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีความสุข และได้รับการปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการเสริมสร้างทักษะให้ผู้เรียนมีความสามารถในการดูแลตนเองจากภัยอันตรายต่าง ๆ นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือประชาชนทั่วไป สามารถเข้าถึงระบบ (MOE Safety Center) เมื่อมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยและมีความประสงค์จะร้องทุกข์ ร้องเรียน หรือเตือนให้ทราบว่ามีสถานศึกษาแห่งหนึ่งกำลังเกิดภัยอย่างหนึ่งอย่างใด

Kitamura Yuto (2014, pp. 40 - 41) ได้วิจัยศึกษารูปแบบของการศึกษาความปลอดภัย การศึกษาจำเป็นสำหรับการพัฒนาของสังคมที่ปลอดภัยและมั่นคง (เช่น สังคมที่มีความยืดหยุ่นและยั่งยืน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศญี่ปุ่น การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในปีที่ผ่านมาประเทศญี่ปุ่นได้รับความเดือดร้อน จำนวนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในโรงเรียน กรณีของเด็กที่ถูกลักพาตัว หรือเสียชีวิต เช่นเดียวกับความเสียหายที่เกิดจากแผ่นดินไหวทางญี่ปุ่นตะวันออกและสึนามิ ในวันที่ 11 มีนาคม 2011 และภัยธรรมชาติอื่น ๆ ดังนั้น ความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัยของเด็กจึงได้ กลายเป็นความรับผิดชอบของสังคมโดยรวมซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นรูปแบบใหม่ของการศึกษาความปลอดภัย

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย ในสถานศึกษา สามารถสรุปแนวทางการดำเนินการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา จำนวน 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านความปลอดภัย หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา ดังนี้ การกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา การอบรมความปลอดภัยในสถานศึกษาและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การสำรวจและตรวจสอบความปลอดภัยในสถานศึกษา การอบรมป้องกันและระงับ อัคคีภัยในสถานศึกษา การตรวจสอบและซ่อมบำรุงระบบไฟฟ้า มาตรการความปลอดภัยเกี่ยวกับสารเคมี ในสถานศึกษา และการอบรมขับขี้อปลอดภัยเสริมสร้างวินัยจราจร

2) ด้านสุขอนามัย หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา ดังนี้ กิจกรรม (Big Cleaning Day) กิจกรรม 5ส. กิจกรรมพัฒนาห้องพยาบาลและการจัดเก็บข้อมูลการเกิด อุบัติเหตุและการบาดเจ็บในสถานศึกษา และกิจกรรมอบรมมาตรการป้องกันการเกิดโรคระบาด

3) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัย ในสถานศึกษา ดังนี้ กิจกรรมดูแลรักษาความสะอาด ห้องน้ำ และอ่างล้างมือ กิจกรรมพัฒนาโรงอาหาร และสวัสดิการน้ำดื่มสำหรับบุคลากรและนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา

2.4 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 24 - 138) ได้กำหนดมาตรการในการ รักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการวางขั้นตอนของวิธีการรักษาความปลอดภัยของนักเรียน ในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักและเป็นแนวทางในการดูแลช่วยเหลือตนเองให้ปลอดภัย ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่สร้างสรรค์ อุบัติเหตุ และอุบัติเหตุ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย แก่นักเรียน ซึ่งมีมาตรการป้องกันและแก้ไขในด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) มาตรการป้องกันและแก้ไข

อุบัติเหตุในสถานศึกษา 2) มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ 3) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม 4) มาตรการรักษาความปลอดภัยในด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน 5) มาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาด้านสัตว์มีพิษ 6) มาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาด้านผลกระทบจากการสู้รบและเหตุการณ์ความไม่สงบ

3. สถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารทรัพยากรบุคคล และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่ได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยี ซึ่งสามารถเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้การศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามยุคดิจิทัล ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่าสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ไว้ดังนี้

กิตติมา สารวงษ์ (2564) กล่าวว่า หลักการด้านสิทธิและความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) เป็นทั้งมาตรฐานและกฎหมายที่สถานศึกษาและบุคลากรการศึกษาต้องยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่จะมีผลบังคับใช้อย่างสมบูรณ์ จึงต้องมีการเตรียมการและวางแผนปฏิบัติการในด้านต่าง ๆ อย่างรอบคอบ เนื่องจากภารกิจของสถานศึกษานั้นเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลจำนวนมาก การขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนอาจทำให้เสี่ยงต่อการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและผิดกฎหมายได้ สถานศึกษาต้องมีการดำเนินการในทุกระดับตั้งแต่ นโยบายสถานศึกษา การเตรียมบุคลากรทางการศึกษา การให้ความรู้และเสริมสร้างสมรรถนะด้านดิจิทัล ระบบรักษาความปลอดภัยข้อมูลสารสนเทศบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การออกแนวทางปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ โดยยึดหลักความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล และการปฏิบัติตามกฎหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะนำมาซึ่งองค์การที่มีธรรมาภิบาลด้านความปลอดภัยของข้อมูลเป็นที่ยอมรับสู่สาธารณชนต่อไป

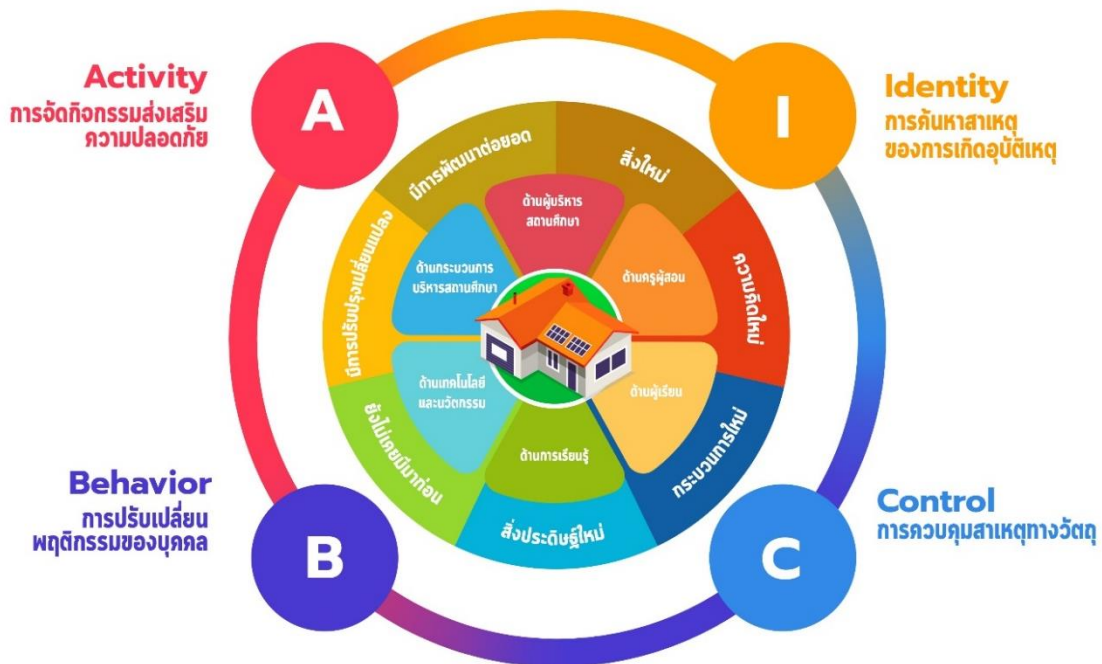
ธัญญาภรณ์ นาจำปา (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ 6 ด้าน ได้แก่ 1.1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 1.2) ด้านครูผู้สอน 1.3) ด้านผู้เรียน 1.4) ด้านการเรียนรู้ 1.5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ 1.6) ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบและองค์ประกอบย่อย 29 องค์ประกอบ และมีความถูกต้อง เหมาะสม มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวโดยสรุปได้ว่า สถานศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ การขยายตัวของอินเทอร์เน็ต และการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและคอมพิวเตอร์ในการพัฒนาการบริหารและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพและทันสมัย พร้อมทั้งยังต้องรักษาเอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรม และคุณธรรมจริยธรรมของความเป็นไทยเพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ

บทสรุป

จากการสังเคราะห์แนวคิด บทความวิชาการและบทความวิจัยข้างต้น ผู้เขียนขอนำเสนอ “นวัตกรรมและความปลอดภัยของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล” เพื่อเป็นแนวทางการ สร้างมาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษาต่อไป ดังภาพที่ 1 และผู้เขียนได้สรุปผลการศึกษาไว้ ดังนี้

การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ICBA MODEL

ภาพที่ 1 รูปแบบนวัตกรรมการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามรูปแบบของ ICBA MODEL

1. นวัตกรรม พบว่า นวัตกรรมคือสิ่งใหม่ที่พัฒนาขึ้นจากความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์ อาจเป็นผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการใหม่ ที่สร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มศักยภาพ

การแข่งขันและสร้างความมั่งคั่งให้กับผู้ประกอบการ ด้วยการใช้หรือพัฒนาทรัพยากรจากความรู้ใหม่ ๆ และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง บวกกับการบริหารจัดการของผู้บริหารและครูในการใช้สื่อการเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือหลักสูตรในรูปแบบนวัตกรรมทางการศึกษา ที่ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง นวัตกรรมทางการศึกษาเหล่านี้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ 1) สิ่งใหม่ 2) ความคิดใหม่ 3) กระบวนการใหม่ ๆ 4) สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ 5) ยังไม่เคยมีมาก่อน 6) มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และ 7) มีการพัฒนาต่อยอด

2. ความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้และความสุขของนักเรียน นวัตกรรมด้านความปลอดภัยที่นิยมใช้ ได้แก่ ระบบ IoT เซ็นเซอร์สแกนสิ่งผิดปกติ Video Door Phone ระบบประตูดิจิทัล และระบบรักษาความปลอดภัยขั้นสูง ทั้งนี้ การดำเนินการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษามี 3 ด้านหลัก คือ ความปลอดภัย สุขอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการทำงาน พร้อมมีมาตรการป้องกันและแก้ไขใน 6 ด้าน ได้แก่ อุบัติเหตุในสถานศึกษา ภัยธรรมชาติ ปัญหาทางสังคม สุขภาพอนามัย สัตว์มีพิษ และเหตุการณ์ความไม่สงบ เป็นไปตามหลัก 3 ป. ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม เป็นมาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษา มุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยต่อนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และไม่ให้เกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก เพื่อสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่น ให้แก่นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป โดยการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาตามรูปแบบของ ICBA MODEL คือการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา เช่น การกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา การอบรมความปลอดภัยในสถานศึกษาและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา การสำรวจและตรวจสอบความปลอดภัยในสถานศึกษา กิจกรรมอบรมป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานศึกษา กิจกรรมการตรวจสอบและซ่อมบำรุงระบบไฟฟ้า กิจกรรมมาตรการความปลอดภัยเกี่ยวกับสารเคมีในสถานศึกษาและมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1) การค้นหาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ (Identity) หมายถึง การค้นหาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุมีขั้นตอนและกระบวนการที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุม สาเหตุของอุบัติเหตุสามารถแบ่งออกเป็น เช่น การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การตรวจสอบกล้องวงจรปิด ฯลฯ โดยนำข้อมูลที่ได้ออกมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และการตรวจสอบ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางวิศวกรรมและวิทยาศาสตร์หรือการสร้างแบบจำลองสถานการณ์เพื่อตรวจสอบ ความเป็นไปได้ จากนั้นจัดทำรายงานสรุปข้อมูลและผลการวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและแก้ไขในอนาคต

2) การควบคุมสาเหตุทางวัตถุ (Control) หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะจัดการและควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ โดยสามารถดำเนินการได้ตามแนวทางดังนี้ 1) ตรวจสอบแบบแปลนใบสั่งซื้อและสัญญาต่าง ๆ ให้ครอบคลุม 2) ติดตั้งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในสถานศึกษา 3) ดูแล บำรุง รักษาอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน 4) ใช้อุปกรณ์ความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน 5) ตรวจสอบสิ่งชำรุด

ต่าง ๆ และแก้ไขให้สามารถใช้งานได้ 6) กำหนดกฎระเบียบวิธีการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย 7) จัดวางอุปกรณ์ให้เป็นระเบียบและสะอาดเรียบร้อย และ 8) จัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายให้เพียงพอ

3) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล (Behavior) หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลเพื่อลดอุบัติเหตุเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ โดยสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีเพื่อเพิ่มความปลอดภัยและลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ โดยมีแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสามารถดำเนินการได้ดังนี้ 1) การฝึกอบรมเรื่องความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) การให้ความรู้กับนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา และ 3) การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือช่วยเหลือเพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับ นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา

4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย (Activity) หมายถึง การสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมเรื่องความปลอดภัยให้กับนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยกิจกรรมเหล่านี้สามารถดำเนินการได้ในหลายรูปแบบ ดังนี้ 1) จัดทำคู่มือ ข้อบังคับว่าด้วยความปลอดภัย 2) จัดทำโปสเตอร์เพื่อชักชวนให้เกิดความสนใจในเรื่องการสร้างความปลอดภัย ผ่านสื่อสาธารณะ โทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ข้อความเกี่ยวกับความปลอดภัย 3) จัดทำหนังสือให้ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความปลอดภัย 4) จัดทำคลิปภาพยนตร์สั้นเรื่องความปลอดภัย 5) จัดประกวดกิจกรรมเรื่องความปลอดภัย 6) จัดการประชุมในเรื่องของความปลอดภัย 7) แต่งตั้งคณะกรรมการเรื่องความปลอดภัย 8) สร้างระบบรับฟังความคิดเห็นด้านความปลอดภัย และ 9) การฝึกอบรมการปฐมพยาบาล

นอกจากนี้ การจัดการฐานข้อมูลที่ดีจะนำไปสู่โอกาสในการบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการวิเคราะห์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ปรับปรุงและวางแผนต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความปลอดภัยของข้อมูลในสถานศึกษา (Big Data) จึงต้องถูกนำมาใช้งานและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์หลายด้าน อาทิ การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียนจากระบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อดูแลแนวโน้มการประกอบอาชีพและสามารถนำไปปรับปรุงกลยุทธ์การเรียนการสอนพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น ช่วยในระบบการให้เกรด ข้อมูลนักเรียน ประวัติการมาเรียน ขาดเรียน เป็นต้น อีกทั้งบุคลากรในสถานศึกษาคควรมีทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ที่สามารถนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

3. สถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า สถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นยุคกระแสหลักของโลกนับจากทศวรรษนี้ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้ชีวิต ผู้เรียนและการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจและเตรียมพร้อม

สำหรับการบริหารสถานศึกษา โดยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาการบริหารและการจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย อย่างเหมาะสม คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ต้องมีความรู้ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย (Digital Safety) และรู้เท่าทันภัยคุกคามต่าง ๆ ในโลกดิจิทัล เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ การขายสินค้าปลอม การใช้ถ้อยคำหยาบคาย ใสร้าย บ้ายสี การโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอ เพื่อประจานผู้อื่นลงในสื่อโซเชียลมีเดีย เสพเนื้อหาข่าวที่ไม่เหมาะสม ความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร หรือสิ่งผิดกฎหมาย ซึ่งภัยคุกคามต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อบุคลากรในสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหาร ครู และนักเรียน ต้องมีทักษะการป้องกันตนเองในโลกดิจิทัล เพราะการป้องกันตนเองในโลกดิจิทัลถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องใส่ใจ โดยรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ระวังการกลั่นแกล้งออนไลน์ และระวังการหลอกลวง ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและรู้เท่าทันกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ในโลกดิจิทัล

ดังนั้น การศึกษานวัตกรรมและความปลอดภัยของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา สร้างมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษาให้ได้รับการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐานสากล ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีทักษะชีวิตในการดำรงชีพอยู่ท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลง เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการบริหารจัดการเรื่องความปลอดภัยของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารเรื่องความปลอดภัยของสถานศึกษาได้ต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญาภรณ์ กิ่งไทร. (2564). การศึกษาทักษะการอยู่รอดทางดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กิตติมา สาธุวงษ์. (2564). พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2564 : ความตระหนักและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา. *วารสารแพทย์นาวิ*. วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ กรุงเทพมหานคร.
- จีราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์. (2562). *นวัตกรรมการศึกษา*. สืบค้น 20 กันยายน 2567, จาก <https://bit.ly/374guxv>.
- ถนนอมพร ตันพิพัฒน์ เลาหจรัสแสง. (2561). *นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในยุคการเรียนรู้ 4.0*. เชียงใหม่: ดองสาม ดีไซน์.

- ธัญญาภรณ์ นาจำปา. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัฒน์ชัย ศิริญาณ. (2560). รูปแบบที่ส่งเสริมให้เกิดองค์การแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2564). คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2565). แผนเผชิญเหตุความปลอดภัยสถานศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟิค จำกัด.
- สุกัญญา แหม่มช้อย. (2565). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม. พิษณุโลก: พิษณุโลกดอทคอม.
- สุชีรา ใจหวัง. (2561). การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไอริน โรจนรักษ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การ นวัตกรรมกับสมรรถนะในการสร้างสรรค์นวัตกรรม : กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2 (2), 46 - 60.
- Diamond, Jared. (1997). *Guns, Germs and Steel: The Fates of Human Societies*. Brockman, Inc.
- Kitamura Yuto. (2014). *The possibility of holistic safety education in Japan: From the perspective of Education for Sustainable Development (ESD)*. International Association of Traffic and Safety Science.
- Schumpeter, J. A. (1942). *Capitalism, Socialism and Democracy*: New York: Haper & Brothers publishers, 1942. 2nd ed.

Smith, D. (2006). *Exploring innovation*. London: McGraw-Hill, c2006., 2nd ed.

Schilling, M.A. (2008). *Strategic Management of Technological Innovation*. 2nd ed. NY: McGraw-Hill Education.

Sonayia, S. (2012). Safe topics: School safety training. *The Electronic Journal of Safe Havens International*.

Yuduo, Lu and et al. (2011). "Implications of I Ching on Innovation Management." *Chinese Management Studies*, 5: 394 - 402.